

Redacția: Administrația unuia și
Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Serioși neîncăte nu se pri-
mesec. Manuscrise nu se re-
trimite.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primesc în Viena
Budojfi Mosse, Hausenstein & Vogler
(Otto Moss), Heinrich Schötker, Alois
Hornig, M. Dukes, A. Oppolitz, J. Dan-
enberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mezei, Beckstein Bernat;
în Frankfurt: G. L. Duncker; în Ham-
burg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o serie
garzonă pe o coloană 6 cr.
și 30 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tarifar și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL III.

"Gazeta" este în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
La administrația, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Unu esemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 183.

Brașov, Luni, Marți 15 (27) August

1889.

Din cauza sfinței sârbători de mâne, diarul
nu va apăre până Mercuri sâra.

Brașov, 14 August v.

Ne mai despartă numai câteva
zile de începutul anului școlar
1889/90.

Vor fi, nu-i vorbă, părinți,
cari nici nu-și vor fi mai bătându
capul, că ce se începă cu copii
lor, cari vor fi terminatū cursu-
rile claselor primare; nu-și vor
fi bătându capul, fiă pentru că
dispună de mijloce și au cu ce
se-și întrețină copii la școle mai
înalte; fiă pentru că, avându o
ocupatiune producătoare, îi tină pe
lângă dânsii ca ajutorū la între-
prinderile lorū.

Dér nu totū așa e cu masa
poporului, cu țărâtimea și cu me-
seriașii. Mulți dintre ei se vor
fi cugetându, ce se începă cu copii
lor, fiă pentru că n'au mijloce
din destul, fiă pentru că nu se
potă hotărî la unū felū.

Țăranulū s'a obicinuitū a nu-și
face din copii sâi decâtū dascăli
și preoți, decât cumva n'are des-
tul pământū, ca se-i tină pe toți
acasă, și împărțindu-se pământulū
între fi și apoi într nepoți se
se creeze o generațiā de țărâni sê-
raci cu puține cunoștințe econo-
mice. Meseriașulū ărași are am-
bițiunea de a-și vedē pe copii sâi
„domni“ mari, niscăi profesori,
advocați ori altū soiu de domni.
Nici țăranulū însē, nici meseria-
șulū nu se întrebă, că ore, în starea
materială și politică în care ne
găsimū noi, putē-vomū căpētui pe
toți câți vorū se fiă dascăli, preoți,
profesori, ori decât în mulțimea
de advocați ce suntū mai au locū
și alții, așa ca se potă trăi?

Resultatulū acestei negândiri
ilū vedemū. Se crează unū prole-
tariatū de inteligentă, care numai
bine nu-i potē aduce poporului,
ba efectele potū fi fôrte stricaciōse,

chiarū din punctū de vedere na-
ționalū, căci nevoia pe mulți din
proletarii de acestū soiu în lupta
lorū pentru existență îi potē îm-
pinge ca unele în brațele dușma-
nului. Exemple avemū.

Ba acestā lipsă de sănătoșă
gândire ori ambițiunea împinge
pe unii părinți a sili pe copii lorū
se îmbrățișeze ceea ce nu le place,
carieră cătră care n'au aplecare.
Acesti copii se nenorocescū cei
mai mulți.

De câte ori n'am arătatū rē-
ulū celū mare ce isvorēce din
acestā stare de lucruri! De câte
ori n'am povățuitū pe preoții, das-
călii și alți cărturari ai noștri, se
deșchidă poporului ochii, spunē-
du-i că nu merge se fiă toți „domni“,
pentru-că nu vorū avē din ce se
trăiescā; se îndemne pe părinți
a-și aplica copiii la meseri, la co-
mertū și la agricultură, căci ađi
și pământulū pretinde mai multă
îngrijire, mai multe cunoștințe
agricole din partea celui care-lū
lucreză. Altă e calitatea și can-
titatea fructelor ce le dă unū pā-
mēt lucrat de un agricultorū, care
a făcutū studii agricole mai înalte,
și alta a fructelor ce le dă unū
pământū lucratū după sistemulū
celū vechi, cum a pomenitū țē-
ranulū din moș-strămoși.

De aceea, acum când suntemū
la pragulū noului anū școlarū, se
chibzuiescā bine părinții ce facū
cu copii lorū. ca nu cumva se-i ne-
norocescā, făcēndū din ei „domni“
fără domni; și cu deosebire se
nu facă părinții pēcatulū de a sili
pe copii se îmbrățișeze o între-
prindere cătră care n'au nici o
aplecare. De voiesce unū copilū
— și de are talentū, se-lū lase se
învețe la școlā, dér ărași ceea ce-i
place: în gimnasiu, în școlā reală,
ori comercială, ăr nicidecum se-lū
silēscā a învăța în gimnasiu când el
are aplecare pentru școlā reală ori

comercială, și viceversa; de ase-
menea se nu silēscī pe copilū a în-
vēța carte multă, când elū n'are
nici talentū, nici aplecare spre în-
vēțatură mai înaltă, ci spre mese-
riā ori spre agricultură. Mai bine
unū meseriașū ori agricultorū deș-
teptū și cu cunoștințe îndestulitōre
în ramura ce-o îmbrățișeză cu cu-
noștințe moderne, decâtū cărturari
cari se-și blasteme sôrtea ori se
fiă nenorociți prin faptulū, că ne-
vēndū talentū nici aplecare spre
învēțatură au tocitū numai băncile
școlēi, fără se se alēgā ceva cum
se cade din ei.

De aceea încă odată dīcemū:
chibzuiescā bine părinții, ce facū
cu copii lorū, decât e vorba se-i
norocescā și se se alēgā din ei
ōmenī harnici și membri folositori
familiei și nēmului lorū românescū.

Unū cuvētū sincerū cătră Bulgari.

Foia sêrbescă guvernamentală
„Odjek“ a publicatū în sēptēmāna
trecutā sub titlulū de susū urmā-
torulū articulū, care a făcutū sen-
sațiune:

Idea solidarității popōrelor balca-
nice este o idee a viitorului. Numai
când tōte popōrele din peninsula balca-
nică vorū înțelege pe deplin interesele
lorū comune; numai când Sêrbii, Bulga-
rii, Românii și Grecii vorū vedē, că
puterea lorū constă în solidaritatea ce
trebuie se domnescā între dânsii: numai
atunci vomū putē cu toții împreună se
apărāmū cu succes moștenirea părinți-
lorū noștri contra invasiunei streine, nu-
mai atunci vomū putē se dobēndimū
garanții nouē pentru independența nōs-
tră și se organizāmū viitorulū nostru
astfelū, ca se corēspundă câtū se potē
mai bine frumosului nostru trecutū. Sub
stēgulū unei astfelū de solidarități, tōte
diferențele nōstre ar putē fi egalizate,
tōte cestiunile pendente ar putē fi pe
rēndū rezolvate.

Noi, tōte popōrele din Balcani, amū
trebitū fără excepțiā se purtāmū rēșboiu

tempū de secole pentru a ne elibera
de jugulū celū greu alū sclăviei. Gene-
rațiunī întregi au fostū sacrificate, sân-
gele și lacrimile au cursū ne'ntreruptū,
până ce în sfērșitū după unū lungū în-
tunecetū, am datū peste frumosulū sōre
alū libertății. Și acum noi voimū prin
desbinările dintre noi se espunemū din
nou pericolului moștenirea primită? Ore
într'adevērū noi însine vomū deșchide
porțile influențelorū străine? Ore noi în-
șine vomū pregăti tērēmulū pentru in-
vasiunea streinā? Ore noi însine vomū
șapa mormētulū libertății și independen-
tenții nōstre slăbindu-ne puterile prin
lipsa de încredere ce domnesce între
noi, în locū de a ne sili prin tōte mij-
lōcele, ca se rēspundemū împreună duș-
manului libertății nōstre, ori care ar fi
elū? Aceia, cari sapă unirea și solidari-
tatea popōrelor balcanice, nu potū fi
într'adevērū prietini noștri.

Dér solidaritatea popōrelor balca-
nice nu e numai unū factorū însemnatū
în politica internațională, ci chiar pe
tērēmulū intereselorū economice ea tre-
buie se fiă luatā în sēmā cu atențiune.
Tratările, ce se urmēzā între Serbia și
Bulgaria pentru regularea raporturilor
lorū internaționale, ne dovedescū că și
Bulgarii înțelegū însemnătatea solidari-
tății. Nimenī de altmintrelea nu va fi
surprins demarea însemnătate, ce guvernul
bulgarū dă faptului, că raporturile co-
merciale dintre Bulgaria și Serbia se fiă
regulate astfelū, încātū se mulțāmescā
ambele părți. Raporturile cu Bulgaria
trebuie se fiă consolidate.

Tocmai din cauza situațiunei anor-
male, în care astăđi se găsece Bulgaria
ea trebuie se tinđă la regularea acestei
situațiunī. Cercurile politice bulgare ar
câștiga de sigurū multū, decât regularea
raporturilor comerciale cu Serbia ar
putea se ajungā la unū bunū sfērșitū
prin încheierea convențiunei comerciale.

Departē de poporulū sêrbū cugetulū
de a deșchide inimiciții aspirațiilorū, ce
se potū justifica, ale Bulgarilorū. Dér
înainte de tōte Bulgarii trebuie se se
ferescā de a turbura solidaritatea tutu-

FOLETONULŪ „GAZ. TRANS.“

Capitululū alū XVII-lea

și celū de pe urmă din partea a VI-a a
„Memoriulū“ lui Iosifū Sterca Șuluțiu,
care se va publica mai târđiu.

În vēră anului 1884 am pornitū, la
statulū medicului meu de casă, spre a
întreprinde o cură radicală, la Carlsbad.
Ajunsū în Pesta, m'a cuprinsū unū nes-
pus dorū, ca se cercetezū locurile acelea,
de care se lēgā atâtea suveniri din tine-
rețele mele.

Nu fusesem în Pesta din vēră anu-
lui 1848, când m'am fostū dusū ăra, ca
se-mi urmezū studiile. Pe acelu timpū
însē ōmenii avēu alte grijī, astfelū după
10 zile m'am reintorsū în Ardelū.

După ce se contopi Ardelulū cu Un-
garia, și Pesta deveni capitala țērii, pu-
ținī funcționari vorū fi fostū, cari n'au
peregrinatū la coșulū cu miere.

Eu însē „afaceri“ n'am avutū; ăr a
cerși n'am vrutū.

Îndatā ce sosii la Pesta, m'am urcatū
într'o trāsură și am lāsātū se mē porțe
pe tōte stradele principale. Pesta de ađi
numai sēmēnă cu cea dela anulū 1848;

s'a prefăcutū ca prin farmecū, într'o ade-
vērātă capitală.

Dér nu acestā mē interesa pe mine;
eu căutam, și nu aflam, locuri, pe unde
s'au petrecutū înainte ochilorū mei mari
și însemnate evenimente.

Era pe la amēđi, mē aflam în Buda,
în piața sfântului Georgiu, unū locū is-
toricū acesta, unde în seculii trecuți s'au
petrecutū mari și înfiorătoare scene; unde
au căđutū multe capete superbe sub
barda călăului, pentru că ele n'au vrutū
se se plece înainte tiranilorū. Omulū cu-
getătorū, când trece pe asemenea locuri,
se simte, vrēndū ne-vrēndū, adēncū im-
presionatū.

De câte ori treceam prin acea piața
jalnică, fără voia mea vedeam capulū
frumosū și superbū alū tinērului La-
dislav Hunyady, căđēndū sub barda
călăului, ăr pe mama lui aruncēndu-se
pe trupulū fiului ei și bēndū unū paharū
de sânge, din sângele lui nevinovatū.
Abia putēm sta de arșița sōrelui. Mē în-
vērții de mai multe ori în susū și în josū,
dér totū nu aflam, ceea ce căutam.

Unū domnū bētrânū, atrasū de curi-
ositate, s'a apropiatū de mine și m'a în-
trebatū:

— Ce cauți d-ta? Pe sēmne n'ai mai
„umblatū pe aici estī străinū?

— N'am umblatū p'aici din nōptea
de 10 Maiu 1848. Atunci era aici, undeva
o cafenea „A zold Iagerhez“; o cautū și
n'o aflū. M'ar interesa fôrte multū se dau
de acelu locū.

— Eu 'sū omulū, care te va îndrepta,
dīce acelu domnū stringându-mi mâna cu
căldură. Înțelegū! adause elū, ai fostū
și d-ta între aceia, cari în acea nōpțe au
scăpatū de furia soldațilorū înfērbēnțați
de... rachiū.

— Așa este! ajunsesem într'o fatală
posițiā și numai ca prin minune am scă-
pat, prin grădina acelei cafenele.

— Sciu fôrte bine, am vēđut tōtā scena,
din ferēstră. Cafeneaua, ce o cauți, ađi nu
mai esistă. Veđi statua Generalului Henzi?
fost comandatū alū cetății, care a căđutū în
anulū 1849, cândū intrară Ungurii în ce-
tate cu asaltū, tocmai în acelu locū a
statū acea mică cafenea. ăr palatulū
ministerului de honveđi se află pe acelu
locū, unde era grădina din jurulū acelei
cafenele.

Am mulțamitū domnului bētrânū,
pentru deslușire și m'am întorsū la
Pesta.

Îndatā ce prândii, m'am urmatū cer-
cetările, până sēra târđiu.

Dumneđeule! ce schimbări, nimicū
nu mai era, precum a fostū înainte cu
36 de ani; lume nouă, lume necunos-
cută.

Strade întregi dispărute și înlocuite
cu altele, în stilū nou și frumosū.

Sēra târđiu mē întorseiū obositū la
Otelū.

M'am trântitū pe o sofă și căutāndū
printre amintirile mele, mē încercai se
îmi revocū în memoriā evenimentele pe-
trecute înainte cu 36 de ani, când pără-
sisem Pesta.

Voiam ca se-mi facū o schiță din
revoluțiā anului 1848. Dér de unde se
începū și cum se o întocmescū?

Tōte stradele, tōte colțurile și în suflutū
meu au înviatū tōte deodată. O adevē-
rată revoluțiā se petrecea în mine; tōtā
ființa mea era esaltată și înfērbēntată.
Fantasia mea aprinsă îmi înfățișā tōte
scenele, tōte figurile, cari se șterserā de
multū din amintirea mea.

Mē vedem pe mine însu'mi, precum
eram atunci, arđēndū de sacrulū focū alū
libertății.

turorū popórelorū balcanice, dându-se influințelor ce vinū dintr'o parte seu servindū chiar ca instrumentū interese-lorū străine. Contele Kalnoky a declara-tū inaintea delegațiunilorū, că inde-pendența popórelorū balcanice constituie programulū politicei orientale a Austro-Ungariei. Popórele peninsulei trebuie să sprijinēscă acestū programū, evitându-tctū ce ar putē incuragia veleitățile șo-viniste bine caracterisate de principele de Bismarck ca „politică magnată“.

Nu vomū linguși intru nimicū mo-narchia Austro-Ungară, care ține în mânăle sale Bosnia și Herțegovina, când îi vomū dice, că ea se află în pozițiune de a ajuta la realizarea independenței tu-turorū popórelor balcanice. Dér cealaltă politică, ce însuși principele Bismarck a condamnat'o deja și care pare, că are prea mare influență în Bulgaria, aceea politică nu pōte da nimicū popórelorū din peninsulă. Ea a încercatū să găsēscă terenū și la Belgradū, ea a fostū nemul-țumită și cu cabinetulū Risticī și cu acela alū lui Gruicī, până ce lucrurile au ajunsū la o crisă desevēșită. *Cu ac-cestū politică și cu aderenții în peninsula Balcanilorū, nu ne vomū putea nici-odată înțelege, pentru că acesta ar însemna a părăsi cele mai sfinte interese ale popo-rului sērbū, precum și ale tuturorū celor-lalte popóre balcanice.*

Etă cuvēntulū sincerū și pe față ce îlū adresămū vecinilorū noștri bulgari, și sperămū, că vorū sci să aprețieze sim-țemintele nōstre și că în interesul libertă-ții și independenței tuturorū popórelorū balcanice ei vorū întinde mână să reguleze în unire cu noi nu numai raporturile nōstre comerciale, ci și tōte afacerile comune nouē.

Albanezii și Grecii.

Cu ocașiunea turburărilorū din insula Creta, „Skipetari“, fōiă al-baneză ce apare în Bucuresci, a adresatū unū căldurosū apelū cātră Albanezii, în care 'i îndemnă a ob-serva o atitudine liniștită. Apelulū, care a pornitū dela unū comitetū de patrioți albanezii cu vađa, pro-vōcă pe Albanezii să nu facă causă comună cu Grecii, cari vreau să 'i înghiță; să se ferēscă ca de focū de a se ridica în contra guvernulū otomanū, sub care se potū mai bine desvolta în pace Albanezii. Apoi îi îndemnă apelulū a întemeia școle poporale în tōte locurile pa-triei lorū și, unde n'au mijlōce, să cēră dela mārinosulū guvernū otomanū, care nu le va refusa.

„Trăiți în concordiă cu frații și ve-

cinii voștri romāni, cari împărtășescū cu voi aceēși sōrte, și sprijiniți-vē unii pe alții în nisuințele de cultură. Nu schim-bați cu alte popóre parola vōstră, care e: „Besa besen“. Sērbii, Grecii, Bulgarii și Muntenegrenii voescū să vē scōțā din minți și să vē exploateze, pentru ca prin voi să devinā mari și tari. Dați-vē în lă-turi din calea promisiunilorū lorū viclene. Păstrați cu venerațiune integritatea im-periului otomanū și dovediți Europei, că sunteți unū elementū de ordine socială. Numai astfelū națiunea albaneză va face onóre glorioșilorū lorū strămoși“.

SCRILE DILEI.

Instalare de canonicī in Blasiu. Ni-se scrie: Joi în 10 (22) Augustū după sfânta Liturgiă, celebrată de cātră Veneratulū Capitulū metropolitanū, s'a sēvērșitū în biserica catedrală din Blasiu instalarea noilorū canonicī *Gavrilū Popū* și *Dr. Alesandru Grama*, precum și promovarea graduală a celorlalți canonicī bobiani afară de Prepositū.

Din Caransebeșū i-se comunică „Lu-minătorulū“ fapta implinită, că d-lū *Ioanū Bartolomeiu*, secretarū episcopescū, a re-nunțatū la postulū său.

† Veronica Micle, cunoscută prin lu-crările sale poetice, a încetatū din viață în etate abia de 38 ani, după o scurtă suferință, în mânăstirea Varaticū din Ro-mânia, unde a fostū înmormēntată. „Li-bertatea scrie: Veronica Micle, una din-tre cele dintāi femei, cari au cultivatū cu succesū literile romāne, s'a făcutū remar-cabilă printr'unū șirū de poesii naive și prețioșe, adunate într'unū volumū, care respiră parfumulū suavū și amețitorū alū lui Anacron și H. Heine. Ea lāsă li-teraturei unū interesantū volumū in-editū de corespondență cu unulū din-tre cele mai mari genii ale Romāniei contimporane; ērțerii, douē fiice orfane, a cărorū jale adēncă o împărtășescū toți aceia, cari au cunoscutū pe gingașa cân-tărețā a amorului.

Filoxera in Bratei. Fiind-că s'a con-statatū existența filoxerei și în viile dela Bratei, comit. Tērnavei mari, teritorulū acestei comune a fostū pusū sub oprire și s'a alăturatū la grupa opritā a Me-diasului.

Licitare. Māne Marți în 15 (27) Augustū se va licita în cancelaria cărți-lorū funduale din locū ferēstrālulū aso-ciației māsărilorū brașoveni. Ferēstrālulū e prețuitū cu 4400 fl.

Dobrică in Timișóra. Trupa de lău-tari a lui Dobrică și Pădurēnu din Ro-mânia s'a opritū în Timișóra, concertându în trei seri, precum spune „Luminătorulū“. Trupa, îmbrăcatā în mândrulū portū țē-rānescū pe pālăria cu o panclică trico-lorā romānă lungă și lată, a datū con-certele inaintea casinei militare din piață. Minunatele piese romāne, cele poporale însoțite cu cântare din gură, precum și cele streine executate cu multă artă și simțire, mai alesū însē producțiunile prim-violinistului și ale naiului (anticulū flu-erū pēcurārescū) au atrasū în tōte trei serile o mulțime nespūsă de ascultători și admiratori, care mai la fiecare piesă națională isbucnia în repețite aplause frenetice și îndelungate, deși în publicū elementulū romānū nu era numerosū. Musica romānă însufleți și răpi dērā de-plinū și pe publiculū neromānū, care era plinū numai de laude pentru acea trupă, ce pe lângă mulțumirea sa proprie mai procură și pentru Romāni o amintire frumōsă și plăcută, deși perciunatele din locū tăcură despre tōte trei producți-unile reușite.

Concursū de copii sănătoși dela 1—5 ani organizēscă societatea higienicā din Sibiu la 13 Septemvre n. în Sibiu. Premiile suntū de 3 fl., 5 fl., 2 galbinī, 3 galbinī și 5 galbinī. Cu deosebire se vorū lua în considerare copii sāte-nilorū.

Hipodromū. Douē reprezentațiuni s'au datū până acum de societatea de gim-nasticī, acrobați etc. pe loculū închisū dinaintea promenadei de josū. Repre-sentațiunea de Sāmbătă a fostū contur-batā de vēntulū celū mare ce bătea. Cea de asēră însă a succesū bine, publicū fōrte numerosū. Jocurile pe funiā ese-cutate de mititica Elena Fektle (de vr'o 5 ani), de Stefanū Fektle și Ella Kuhnca suntū frumōse. Gimnasticulū Antonū prin figurile sale pe trapezū, pe care așēđă unū scaunū pe picioarele de dindărātū, ēr elū sēde pe scaunū, și din genunchi pe trapezū ia pe sub elū o batistă ce o ține între vērfurile picioarelorū, dovedesce că e unū escelentū echilibristū. Produc-tiunile de forță a dințilorū executate de Istvanffy te punū în adevērū în uimire. E destulū a aminti, că ține în dinți unū butoiu plinū de vr'o 40 de litri, cu doi omeni călare pe butoiu și cu altū omū călare pe gātulū său.

Astā-sēră se execută între altele și danțuri naționale romānesci, ēr māne sēră se va juca pe sērma, se va executa unū cvartetū jidovescū și altele.

Focū. Vineri sēra a arsū în delulū

Spirii (Warte) o claiă de fēnū în grădina lui D. Spuderca. Se bănuiesce, că foculū a fostū pusū.

Grānele romāne. Unū nou succesū strālucitū au obținutū grānele romāne. Congresulū morarilorū, ce s'a ținutū în țilele trecute în Parisū, a recunoscutū calitatea cea bunā a grānelorū romāne.

Incunoscinițare. Direcțiunea căilorū ferate reg. ung. de statū a hotărītū in-troducerea unui trenū iute separatū între Budapesta resp. între Viena și Predealū, care va comunica dela 16 (28) Augustū a. c. în tōte țilele pe ambele linii cu va-gōnele cl. I. II. după mersulū următorū: Dela Viena pornesce d. a. 3.40. Sosesce la Budapesta sēra 9.10. Dela Budapesta pornesce sēra 9.20. Dela Clușiū pornesce dim. 6. Dela Brașovū pornesce d. a. 2.14. Sosesce la Predealū d. a. 3.48. Dela Predealū pornesce d. a. 12.50. Dela Brașovū pornesce d. a. 2.15. Dela Clușiū pornesce sēra 10.25. Sosesce la Bpesta dim. 7.15. Dela Budapesta pornesce d. a. 8.40. Sosesce la Viena 1.40.

Incunoscinițarea e tipăritā și romā-nesce, pentru cei din Romānia, dēr într'o limbă care numai romānescā nu e.

In memoria lui Bārnuțū.

Discursulū Reverendissimulū Domnū Alim-piu Barbolovicū, vicariu alū Silvaniei, ținutū la parastasulū lui Bārnuțū, în 14 Iulie a. c.

„A cădūtū pe față părintelui său, și plāngēndū l'a sērutatū pe elū.“
Iac. c. 50 v. 1.

Măritā Adunare!

Precum schintēua electricā lovindū în aparatulū telegraficū, pune în vibrare tōte firele aceleia, și prin acēsta în lu-crare opiniunea publicā a lumii, în cu-tare-va direcțiunī pentru ajuțarea unui scopū prefiptū; așa și schintēua iubirei, nāscutā în focalarulū inimei și pusā în lucrare prin simțemintele nobile; pentru că numai iubirea, acestū mijlocū de co-munițațiune între Dumneđeu și omū, pōte crea, pōte salva și regenera precum indiviđi și familii, așa și regnuri și po-pōrē, — lovindū în aparatulū țesutū prin drēpta lui Dumneđeu, în aparatulū in-geniului omenescū, pune în lucrare re-țēua cugetării în lumea spirituală; acēstā lucrare avēndū sorgintea sa însuflatā, care e schintēua Dumneđeirei, — nasce ideile cele mari, cari schimbā fața lumii producū fapte mārēte, inaintea cărora se plēcā și închinā omenimea; pentru că-i ușureză crucile, îi îndulcescū viața, îi stergū lacrēmile și sufocā suspinurile, și continuēzā operatulū regenerării nea-mului omenescū — îndeplinitū odatā în

Nu pentru libertatea mea, nu! căci eu eram mai multū ca liberū: eram „pri- vilegiatū.“

Ardeam de dorulū eliberării popo-rului romānū din sclăvia, pentru care așū fi fostū gata a'mi pune capulū. Ve-deam pe acestū poporū „misera plebs con-tribuens“, asemenea cu alte popóre, fericit; ceea ce numai prin visū mi-se înfățisa, când și când mai inainte. Din care ca-usă, însuflețirea mea, pentru revoluția din anulū 1848 proclamatā în 24 Febru-arie pe baricadele din Parisū, apoi lățitā preste intrēga Europā — nu cunoscea margini.

Celū ce m'ar fi vēdūtū în 15 Mar-tie 1848 în acea stare sufletescā, ne-greșitū, că ar fi trebuitū să cređā, că suntū unū fiude *Romānū ploatū* și bātutū de tōte vēnturīle; unū fiu de „iobagiu“, ai cărui părinți tragū jugulū cu jale și amarū din dorī de țī până 'n amur-gulū sērii în brazda *boerului*; ale cărorū spete suntū pururea vinete de biciulū ne-înduratulū stăpānū.

Fantasia mea a percursū tōte peri-pețiile acelei marī epoce. Din acēstā visare m'a deșteptatū feciorulū de casă, care intrā cu lumina aprinsā, întrebāndu-mē decā *nu poftești ceva?*

S'a făcutū „luminā“ în odaia și în *su-fletulū meu*. Visulū a sburatū. Anulū 48 se prefăcū în anulū 84. În loculū vi-sărei, realitatea.

O mică nālucire: 48 în locū de 84. Numeri întorși, lume întōrsā.

M'am supērātū pe feciorulū din casă, care mă deșteptā din acelu visū frumos, în care mă legānam. Sufletulū meu plutea prin adunările poporale, prin cluburi, prin întuniri și pretutindea, pe unde se rosteau cuvintele: libertate, ega-litate și frățietate!

Mē preublām cu pași mari prin odaia și declamam poesile revoluționare în tōte limbile, ce'mi sunt cunoscute; mi-se părea, că'lū vēdū și audū pe Pe-tōfi, declamāndu-și poesia, făcutā anume pentru ziua de 15 Martie:

„Rabok legyünk vagy szabadok? Ez a kérdés válasszatok!“

„Rabok voltunk mostanáig, kárhözottok „ösapáink.“

„Kik szabadon éltek haltak „Szolga földben nem nyughatnak.

„Esküszünk, esküszünk „Rabok többé nem leszünk!“

„Fényesebb a láncznál a kard, jobban éke-siti a kart. És mi mégis lánczat hordjunk? Ide veled régi kardunk.“

Fiesce-care cuvēntū se potrvia la

poporulū romānū, și mai alesū la celū, care gemea greu în lanțurile sclăviei, care purta jugulū ca vitele. Mi-se pă-rea ca și când acea poesia ar fi fa-cūtā anume pentru acestū poprū mar-tirū.

Ungurii nobili erau domni suverani, ei numai de jugū n'arū fi pututū vorbi.

Dér poesia lui Petōfi era făcutā în numele *poporului maghiarū*, pentru eman-cipare, pentru ștergerea privilegiilorū; ēr poporulū maghiarū „prostulū“ („paraszt“), precum se numia atunci, era și elū iobagiu și asupritū.

Petōfi a fostū tōtā viața lui unū neimpăcatū inamicū alū aristocrației et vice versa.

Acēsta s'a vēdūtū la desvēlirea mo-numentului celebrului poetū, ale cărui poesii traduse în tōte limbile suntū ad-mirate, mai alesū de Englezī. Multe și prețioșe cununī, s'au trimisū din stră-inătate.

Regina Romāniei încă a depusū o frumōsă corōnă, pe mormēntulū laurea-tului poetū.

Aristocrația maghiarā a strālucitū prin absența ei.

Mie m'i suarā atunci acele cuvinte

la ureche, ca și când așū fi audītū pe nemuritorulū Bolintineanu:

„Destulū fērele ne stringe „Și robia 'n vatrā plānge, „Inima ni-se 'mpetresce, „Fierea ni-se amāresce,

Morți mai bine arū fi sē fimū!“

„Însē patria ne cere „Pentr'unū pipetū de durere, „Decātū viața 'ndelungatā,

„In robie rușinatā, „Cu arma'n mână sē perimū!“

„Fraților! sē n'aveți milā, „Dați în cei ce vē facū silā, „Vē ia plugulū, arăturā,

„Boulū chiar din bātăturā, „Parcă ar fi unū dreptū alū lorū!“

Ș. c. l.

Nu e dēr mirare, decā eu eram la 15 Martie și țilele următoare atâtū de exaltatū pentru o causă, care nu fū nu-mai a Maghiarilorū, ci era comunā tu-turorū popórelorū, mai alesū a popórelorū subjugate. N'are cineva decātū să citēscā imnulū naționalū în tōte limbele Europei, ca să se încredințeze: ce omeni și ce idei creā primāvēra acelu anū epochalū.

Era vorba de: libertate, egalitate, frățietate.

Întrebū eu: care tinērū cu inima la loculū său, nu și-ar fi datū viața pen-tru acēsta trinitate, batjocuritā atâtū secolī?

altariul crucii de câtră salvatorul nostru Isus Christos — prin sciință, virtute, sacrificii și labóre, pentru că și ađi numai sciința, virtutea, sacrificiul și labórea productú în societatea omenescă rezultatele coréspondétore indigințelorú ei spirituale și materiale, apropiá pe omú de prototipulú perfectiunei, adecá de Dumneđu, și-lú ridicá la nivelulú ce compete demnitáții sale.

Ideile cele mari și înalte, salvátore de omenime și regenerátore de societatea omenescă prin religiune și sciință, se nascú în sufletele ómenilorú mari trimiși de provedință spre executarea consilielorú eterne și înalte ale lui Dumneđu față de genulú omenescú; astfel de bărbați providențiali — precum ne arată istoria popórelorú și religiunilorú — a redicátú Dumneđu din când în când din fiá-care nemú spre láțirea sánteii sale religiuni, moralității și a sciinței celei adevérate între ómeni. Unú astfel de bărbatú a avut biserica și națiunea nóstră románá, pe Simeonú Bărnuțú, care cu ochii trupesci a vėđutú ántáia-órá lumina lumii necuvéntátore în acéstá comuná, în Bocșarománá; dér care bărbatú totú prin sciință, virtute, sacrificiu și labóre la timpulú sėu, s'a înáľtatú ca unú lucóferú strălucitorú pe orisonulú bisericii și álú națiunei románe, și prin puterea cuvėntului sėu, a scrierilorú sale și esemplulú vieței a revérsatú luminá nu numai peste acea generațiune a națiunei románe care a fostú fericitá a gusta din gura lui, ca dintr'unú sorginte cristalinú, ce mărge-lindú printre stânci și piscuri seculare se imbiá órașcumva căłetóru lui ostenitú apa cea viá; ci prin principiile sale înalte deșteptándú nemulú románescú din letargia seculară, a stėrnitú în sufletulú aceluia simțėmintele și virtuțile demnitáții de omú, de fiu álú națiunei și cetățėnú álú patriei, prin schintėua iubirei eșite din sufletulú sėu înáľtú și profeticú a pusú în lucrare inima și sufletulú nemulú románescú, a începutú prin ideile scrise pe drapelulú sėu renascerea nemulú románescú prin virtute, sciință, sacrificiu și labóre.

Mare a fostú iubirea lui Simionú Bărnuțú, cãtră națiune, biserică și patria sa! documentú necontestabilú imprejurarea, cã simțėndú cã i-se apropiá óra despărțirei de cãtră lume s'a grăbitú a se reintórci în patria sa la loculú natalú, ca sė móră între aceia, pentru carú a tráitú.

Măritá adunare! sciu cã pentru aceea amú convenitú astăđi în acestú sántú locú cã, dupá ce s'a ímplinitú unú ciclu de 25 de ani, de când dórme aici în álú doilea leagánú álú sėu somnulú celú linú álú mormántului fratele nostru Simeonú

Bărnuțú, sė-i prestámú memoriei lui și sufletului sėu celú înáľtú — care credemú cã cuprinde loculú mării în regiunile ceresci — tributulú cultului de venerațiune și iubire!

Ne amú adunatú multú, pentru cã a fostú mare bărbatulú a căreia memoriá o sėrbătorimú, ne-amú adunatú din tóte părțile, pentru cã ideile lui cele salvátore, inima lui iubitóre și sufletulú sėu luminatú a imbrățișatú pe întregú nemulú románescú.

Insă ce l'a făcutú pe Simeonú Bărnuțú mare și memoria lui nemurítore? — sufletulú lui celú mare! prin urmare în sėrbátoreá acéstá dedicatá memoriei lui nu aflu adevėrú mai potrivit spre álú lua ca temá a meditațiunei nóstre, decátú aceluá adevėrú eternú scrisú în inima fiá-cărui omú, desprú care suspiná străbunulú nostru: „non omnis moriar“ adecá în credința nóstră cã „sufletulú e nemuritorú“, și cã în điuva cea mare a județului se va uni cu trupulú, și toți vomú ínvia spre a ne primi sėu rėsplata sėu pedėpsa faptelorú nóstre; ne întăresce imprejurarea probatá prin paginile istoriei și prin experiența de tóte đilele, cã și pe acestú pământú în acéstá vale a lacránilorú suntú nemurítore faptele și memoria bărbațilorú mari.

Măritá Adunare! Cu multú mai adėncú înrădăcinatá în inima popóru lui románú — a căruia scutú singurú religiunea a fostú în decursulú viscolelorú seculare, și a căruia sufletú și inimá singurú credința strămoșescă o-a oțelitú spre a puté brava furtunile trecutului — e aceluá adevėrú, decátú se aflu necesarú a demonstra în modú sistematicú nemurirea sufletului dincolo de mormėntú și ínvierea morțilorú în điuva cea mare a județului; ci pe aceluá nefericitú omú, — pe care despre acestú adevėrú nulú póte convinge s. scripturá, — acéstá carte pe care o numesce s. Gregoriú „epistola a totputernicului Dumneđu trimisá creaturii sale“ în care đice Domnulú: „Nu vė mirareți de acéstá, cã vine óra când toți cei ce sunt în mormėnturi vorú auđi versulú lui,“ (Iónú c. 5 v. 28. 29.) „Și vorú eși cei ce au făcutú bine întrú ínviearea vieței, ér cei ce au făcutú rele „íntru ínviearea judecáței“. Érá în epistola I Tesalon. IV. 17 đice: „Dupá aceea „noi cei vii carú vomú fi rėmași impreună cu dėnșii ne vomú rápi în nori, „íntru íntėmpinarea Domnului în aerú și „așa pururea cu Domnulú vomú fi“, — pe aceluá nefericitú omú necredinciosú đicú 'lú trimitú sė cetėscá acestú adevėrú necontestabilú în cartea deschisá a naturii necuvéntátore, ílú trámitú la florile cãmpului cã sė-i șoptėscá, cã rădăcina lorú a durmitú somnulú mormėnt-

tului peste érná, dér încăldíte de zefirulú primávărei au ínviatú, au ínfloritú și s'au ínfrumșețatú; 'lú trámitú sė ínvețe acéstá credință dela țarinele cele frumóse, sė-i spuná lui spiculú gráului celui curatú, cã în tótna trecutá a fostú sėmėnatú în pământú ca grėunte uscatú, și deși odatá a trecutú prin putređiune și prin gerulú ernei, totuși ađi e holdá undulantá ce ínvėță pe celú necredinciosú a cunosce puterea și mărirea lui Dumneđu! Ínvețe dela paserile cerului, carú spre a petrece asprimea ernei emigrėză în țeri streine, dér primávėra ér se reintórci în patria lorú. Íntrebe pe morbosulú, care aní íntregi scaldá asternutulú sėu cu lacrámile și sudorile stórse prin dureri și suferințe, cã de unde bea dėnsulú puterea cea eroicá spre a suportá crucea durerilorú, decá nu din sorginta credinței în nemurirea sufletului și ínviearea viitóre.

Au ce'lú reținé pe cerșitorulú, care fiindú schilavú se tėreie în pulberea pământului, și vėđėndú cã cei avuți și sánėtoși, trecėndú pe lângá dėnsulú în locú sė-i ștergá lacrimile stórse prin sórtea lui cea amará cu o privire desprețuitóre încá-i potėnzá suferințele, și pornescú nouș șiróie de lacrimi; đicú ce reține pe acéstá ființă nefericitá dela refugíulú desperatului ca prin máná-i, ce o are încá nemutilatá, sė nu se sinucidá și sė nu-și curme firulú vieței celei ticălóse? Credința tare și viá, cum-cá în trupulú lui celú schilavú locuesce unú sufletú tocmai așa de nemuritorú ca și ínt'r'alú îngámfatului nemilosú, și cã la ínviearea cea de obște în loculú corpului schilavú va ímbrăca unú corpú luminatú.

Sėu din contrá, ce îndrėptá máná bogatului, și a celui íntrecutú cu sórtea sa, ca sė-și puná ștrėngulú în grumázú, și revolverulú în tėmplele capului, sėu pumnarulú la inimá, de nu o inimá desperatá și unú sufletú necredinciosú, pe eare nu-lú mǎngáia și nu-lú íntăresce credința nemurirei sufletului și a ínvieerei?!

Ce șterge lacrimile cele ferbinți ale orfanului, carú le varsá când vede cum își plėcă celú ce are tatá și mamá eapulú sėu celú necájitú pe brațele părințilorú, și prin o sárutare părintescá se depărtėză norii íntristării de pe fruntea pruncului fericitú, — decá nu credința tare în nemurirea sufletului și a ínvierii, cã sėnulú care l'a născutú pe elú nu va rėmáne în putređiune pentru totđeuna ci va ínvia în modú chierificatú, și inima ce l'a iubitú éráși ílú va ímbrățișa, ínsė nu în acéstá vale a lacrimilorú, ci în loculú strălucirei eterne, unde nu va mai íntra nici durere, nici lacrimá, nici suspınare, nici mórte?

Dreptatea lui Dumneđu pretinde

nemurirea sufletului și ínviearea morțilorú, pentru-cá, durere, suntemú siliți a mǎrturisii basați pe esperiența de tóte đilele, cã în lumea acéstá adesea se íntėmplá în tóte treptele societáții omenesci, cã dupá judecata ce-o facú ómenii, virtutea se pedepsece și păcatulú se rėsplătesce și tronulú adevėrului și álú dreptáții ílú cuprinde nedreptatea, minciuna și fátăria, pentru-cá de multe-óri strigá lumea virtuții: rėstignesce-o! rėstignesce-o! ér păcatului: osanna! Așa-i! Dreptatea lui Dumneđu pretinde ca se viná ímpėráția ei, ínsė în lumea acéstá nu se aflá, decí trebuie sė viná ímpėráția nemurirei unde virtutea, care a purtatú cunună de spiní pe acestú pământú, sė primėscá din máná lui Christosú, a dreptului Judecátorú rėsplata meritátá, adecá cununa mării ceresci, ér păcatulú sė-și íee pedėpsa meritátá.

(Va urma.)

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciulú biuroului de coresp. din Pesta.)

Pesta, 26 Augustú. Serbarea lui Kossuth a decursú fără incidente.

Berlinú, 26 Augustú. Impėratulú și ímpėrătėsa Germaniei au sositú aici ađi-diminėtá.

Neoplanta, 26 Augustú. Fernbach, proprietarú milionarú din Temerin, în Bacica, 'și-a ímpușcatú soția și s'a ínjungiatú și elú pe sine. Ranele nu i-suntú mortale. Elú a fostú adusú la Neoplanta și pusú în arestú preventivú.

Se vorbesce, cã elú a mǎrturisitú cumcá uciderea soției sėle o hotărise de multú.

Cursulú pieței Brașovú

din 25 Augustú st. n. 1889.

Bancnote románesci	Cump.	9.41	Vėnd.	9.44
Argintú románescú	-	9.37	"	9.40
Napoleon-d'ori	-	9.42	"	9.45
Lire turcesci	-	10.68	"	10.74
Imperiali	-	9.68	"	9.74
Galbini	-	5.56	"	5.60
Scris. fonc. „Albina“ 6 ⁰ / ₁₀₀	-	102.—	"	—
„—“ 5 ⁰ / ₁₀₀	-	98.59	"	99.—
Ruble rúsesci	-	122.50	"	123.50
Mǎrci germane	-	58.—	"	58.25

Cursulú la bursa de Viena

din 24 Augustú st. n. 1889.

Renta de aurú 4 ⁰ / ₁₀₀	-	-	-	99.90
Renta de hǎrtiá 5 ⁰ / ₁₀₀	-	-	-	94.90
Imprumutulú cáilorú ferate ungare	-	-	-	—
Amortisarea datoriei cáilorú ferate de ostú ungare (1-ma emisiune)	-	-	-	100.—
Amortisarea datoriei cáilorú ferate de ostú ungare (2-a emisiune)	-	-	-	—
Acțiunile băncei austro-ungare	-	-	-	907.—
Acțiunile băncei de creditú ungar.	-	-	-	317.—
Acțiunile băncei de creditú austr.	-	-	-	304.75
Galbeni ímpėrătėscí	-	-	-	5.63
Napoleon-d'ori	-	-	-	9.40 ¹ / ₂
Mǎrci 100 imp. germane	-	-	-	58.29
Londra 10 Livres sterlinge	-	-	-	119.20

Editorú și Redactorú responsabilú:
Dr. Aurel Mureșianu.

Când feciorulú de casá íntre în odaiá, mē aflam perdutú cu cugetulú în acea epocá, pururea memorabilá, când strigátulú de libertate sgudui Europa dela o margine până la cealaltá, când fulgerulú revoluțiunei francese luminá secolulú nostru.

Vedeam cu ochii mei sufletesci pe tiranii, luându-și lumea în capú; ér popórele subjugate, sfărímându-și lanțurile și ridicându-și capulú de secolú plecatú.

Ímí pare fórte réu, cã nu putui sė puné pe hǎrtiá ce e se petrecurá în sufletulú meu, înainte d'a se face „luminá“. Sub impresiunea ce o primii la revederea cetății Budapesta, ínspiratú de suvenirile tinerețelorú mele, așú fi reimprospėtátú acele scene, care ar fi ínteresatú și pe cetitorú.

Ađi! ađi ínzadarú mē íncercú. Visulú a sburatú. Nu 'mí rėmase altceva decátú: *ilusiunea*.

Dér adevėrulú totú adevėrú rėmáne, ori-cer urmări ar fi avutú elú!

(Când ímí voiu da la tiparú partea a VI-a din „Memoriulú“ meu, mē voiu íncerca a descrie evenimentele petrecute în Pesta, din 15 Martie până în 14 Aprilie 1848, đí de đí o luná, câtú timp a domnitú tinerimea, respective comite-

tulú revoluționarú, aclamatú de tinerime. Din acestú comitetú făcea parte și Petófi; apoi amicii mei Vasvári, pe care Ungurii ílú numėu Demosthenes, pentru genialitatea și estraordinarulú sėu talent oratoricú, și Vidacs, pe carú i-am fostú condusú eu la regele munțilorú, la Iancu).

* * *

În điuva urmátore am cǎłetóritú cãtră Karlsbad. Acéstá cǎłetóriá e fórte ínteresantá pentru acela, care cunosce bine trecutulú acestorú țeri, unde fiá-care cãmpiiá, fiá-care cetățuiá își are istoria sa, drama sa, eternisatá de celebri poeți și romancieri.

Omulú cugetátóru, perdutú în amurgitulú timpilorú trecuți, își petrece de minune cu amintirile celorú cetite în tinerețe, când fantasia e mai ínfăcărátá, ér sufletulú mai vioiu, mai simțitorú și accesibil pentru totú ce e nobilú și frumosú.

Tablourí romantice se desfășurá ínnaintea ochilorú; dér ochii sufletesci vėđu lupte sângeróse, scene fioróse, intrigí, trădării, jertfe, eroi, patrioți exaltați, eșafodú, tirani, martiri.

Din Pesta până în Karlsbad și índėrátú prin Praga eram pururea agitatú. Trenulú fugea ca pasėrea în sború și mie totuși mi-se parea, cã stá pe locú,

căci cuget. lú meu percurgea patru seculi deodată, cu tóte peripețiile, cu tóte gloriile și cu tóte scáderile lorú.

În tótá cǎłetória acéstá, nimicú nu m'a impresionatú mai tare, ca cetatea Praga cu zidurile ei vechi și ínegrite; cu trecutulú ei atátú de ínteresantú.

Mi-se parea, cã vėđu în reședința regelui boemú, Podiebrad, pe ginerele sėu, pe regele Mathia Hunyady, zăcėndú bolnavú în patú, cu sǎgetá ruptá în trupú, care i-s'a ínfiptú în nefericita lui campaniá în Románia, unde armata maghiará fú ínfrántá de óstea románá.

Din Pesta până în Viena eramú dcí ínși într'unú cupeu. Tovarășulú meu, unú tinerú voinicá și elegantú, s'a aruncatú pe unú divanú, a trântitú lângá dėnsulú vre-o 5 điare maghiare, apoi luándú unulú în máná s'a pusú pe cetite.

Dela unú timpú mi-se urise și l'am rugatú ca sė-mí dée voie sė cetescú și eu unú điarú.

„Pré bucuróștú — đise elú — decá „sciam cã ești Maghiarú, de multú te aș „fi ímbiatú eu“.

„Nu sunt Maghiarú, sunt Románú, „dér cunoscu bine limba maghiará“?

„Íse Románú din Ungaria“?

„Nu! din Transilvania, din Sibiuú.“
„Íntelegú! acuma sciu cu cine am „d'a face; dér fórte mē bucurú, cã mi-s'a „datú ocașiune de-a mē ínforma în per- „sóná despre unele și altele“.

Ne-amú apucatú de politicá și níci cã amú íncetatú, până nu ne-amú apropiatú de Viena.

Dėnsulú era unú avocatú, omú cultú și bine instruitú; elú cǎłetória în America, pare-mi-se în vre-o misiune economicá.

Când ne-amú despărșitú, mi-a strínsú máná și mi-a đisú:

„Domnulú meu, fii convinsú, cã nu „Maghiarii suntú dușmanii Románilorú, „ci Jidovii suntú, carú ne vorú cutropi „și nimici pe noi pe toți. În contra „acestui mare pericolú, noi nu mai sun- „temú în stare sė ne apėrámú. O sin- „gurá scápare mai avemú: decá se vorú „lápėda Ovreei de credința lorú și se „vorú face cu trupú cu sufletú adeverați „Maghiari. Și acéstá trebuie sė o facá, „altecum . . . au s'o pătėscá cu poporulú „maghiarú“.

Đicėndú aceste cuvinte, m'am convinsú, cã acelea au eșitú din fundulú inimei dėnsului.

(Va urma.)

